

ŠLECHTĚNÍ A CHOV PRASAT V ČESKÉ REPUBLICE Z POHLEDU SCHPČM

Hajda, J.

Svaz chovatelů prasat v Čechách a na Moravě

Chov prasat , resp. výroba vepřového masa, je jak v ČR tak i v zemích EU ekonomicky významným a dlouhodobě poměrně stabilním odvětvím živočišné výroby. Podíl této komodity na HZP dosahuje v ČR cca 15 % a v EU se dlouhodobě pohybuje okolo 11-12 %. Musíme mít rovněž na paměti, že chov prasat má velmi úzkou vazbu na rozvoj i stabilitu rostlinné výroby, ročně u nás spotřebujeme cca 2,1 – 2,3 mil tun krmného obilí.

Komodita vepřové maso v rámci společné organizace trhu unie není, na rozdíl od skotu či ovcí, regulována (tzn. nejsou stanoveny produkční kvóty ani stropy početních stavů) a rovněž není z prostředků unie přímo podporována. Cena za jatečná prasata se odvíjí od nabídky a poptávky a její růst či pád je pro tuto komoditu poměrně charakteristický. V ČR oproti tradičním zemím EU však můžeme vysledovat daleko výraznější a dramatičtější změny. K tomu přispívají především dva faktory – jedním z nich byl způsob privatizace zpracovatelských a porážecích kapacit (u nás došlo k oddělení prvovýroby od těchto kapacit), proto je naše pozice méně stabilní a výrazně ovlivnitelná a druhým je fatální neznalost aktuálních čísel o stavech prasat, výrobě i odbytu. Pak se může stát, že i vyloženě nepravdivá tvrzení o stavu nabídky a poptávky jatečných prasat výrazným způsobem snižují jejich cenu, ale pokud nemáme přesná čísla, jsme bez možnosti uvést skutečnost na pravou míru.

Je nutné si uvědomit, že se budeme pohybovat v prostředí velmi silné konkurence a stále narůstajících globalizačních tlaků. Proto je důležité, abychom znali trendy ve výrobě vepřového masa především v okolních státech, ve státech, které určují rozvoj odvětví v rámci EU (Dánsko, Francie) a dále, abychom měli základní informaci i o vývoji ve světovém měřítku. Znalost těchto skutečností je nezbytná, abychom lépe dokázali vysledovat trendy ve vývoji odvětví.

Často se setkáváme s otázkou –jaká bude budoucnost chovu prasat v ČR? Odpověď na ni je prostá : Takovou, jakou si vybojujeme . Půjde o boj vedený na hospodářském poli všemi dostupnými a někdy i zapovězenými prostředky. Pokud se nechceme stát prostorem, který je vnímán jako rozšířené odbytiště dříve integrovaných evropských zemí, nezbyvá nám nic jiného, než tuto výzvu přijmout a rovněž počítat s tím, že „ nepřítel“ není jen vně našich hranic.

SCHP pro své členy, ale i ostatní chovatele prasat pořádal po tři roky v Průhonicích u Prahy semináře, jejichž náplní bylo očekávání a příprava na vstup do EU. Ten poslední, který se pořádal 24. března 2004 měl ve svém programu nesmírně důležitý bod – vystoupení zástupců předních podniků v ČR zabývajících se chovem prasat (Ing. J. Fibingera – Agropodnik Hodonín a Ing. Z. Jandejska , CSc. – Rabbit Trhový Štěpánov), kteří již hodnotili co bylo realizováno, aby jejich podniky byly připraveny na přímý konkurenční boj. Dnes jsme přesně v situaci, kdy je v jednotlivých podnicích nezbytné provést důslednou analýzu toho, jak jsme zvládli předvstupní období, co jsme zmodernizovali a zrekonstruovali, jakých výrobních a ekonomických ukazatelů dosahujeme. Je vhodné si jasně říci, že ti naši kolegové, kteří v uplynulém období nezainvestovali a nedosahují potřebných výrobních a ekonomických ukazatelů, budou postaveni před nutností výrobu v odvětví chovu prasat ukončit. Tuto záležitost bych nijak nedramatizoval. Většina z Vás je dobře seznámena s trendy v evropských státech, kde již řadu let klesá významným způsobem počet farem zabývajících se chovem prasat a na druhé straně výrazně narůstá koncentrace prasat chovaných na farmách.

Naše země po sametové revoluci logicky prošla odlišnou etapou. Je přirozené, že se chovu prasat začala věnovat řada nových subjektů, odvolávám se na přímý popis této situace Ing. Č. Pražákem, CSc. na semináři v Práchech 9. dubna 2003. Tato etapa nenávratně skončila a dostáváme se na stejnou dráhu jako ostatní země EU. Uvolněný prostor, který vznikne ukončením činnosti nekonkurenceschopných subjektů může být využit dvojím způsobem. Buď nárůstem výroby stávajících producentů, anebo investicemi zahraničních producentů v naší zemi.

Osobně jsem přesvědčen a v této záležitosti naprosto souhlasím s Doc. MVDr. L.Steinhauserem, CSc., že v ČR nedojde k poklesu ve výrobě vepřového masa, spíše k jeho mírnému nárůstu. K tomuto závěru jsem veden jednak stávající nízkou intenzitou výroby vepřového masa v ČR (viz grafy č. 1 a č. 2) a dále poměrně nízkou spotřebou vepřového masa ve srovnání se sousedními státy (viz. tab. č. 1). Stavím se ostře proti „ balkanizaci „ naší země, čili

snižování rozsahu výroby a dovozům toho, co si umíme kvalitně a s dodržením konkurenčních nákladů vyrobit sami.

Jen bodově se zmíním o faktorech, které komplikují pozici českých producentů : transformační a modernizační zátěž – nezbytné modernizaci provozů finančně konkuruje povinnost vyrovnávat se ze závazky z transformace vyplývající z transformace zemědělství.

- legislativní problematika – směrnice a nařízení EU jsou do legislativy členských států transportovány velmi rozdílným způsobem. U nás se většinou setkáváme se zpřísnováním platných norem nad rámec požadavků EU(např. Stavební zákon či Veterinární zákon)
- problematika odbytových organizací – mylně se domníváme, že proces, který většinou zemí trvá desetiletí zvládneme „ do roku „. Odbytové organizace bez vlastních porážecích kapacit prakticky nikde jinde efektivně nefungují. Nemožno vykonávat efektivní tlak v oblasti nákladů – kolize s úřadem pro hospodářskou soutěž
- organizovanost chovatelů v profesních organizacích – přímá vazba mezi % organizovanosti a možností vyvinout odpovídající tlak
- klasifikace jatečných prasat – flagrantní nedodržování stávajících vyhlášek ze strany porážecích kapacit
- zdravotní problematika – neúnosné uvolnění žádoucí disciplíny a dodržování základních zooveterinárních a hygienických opatření
- znalost výrobních systémů - viz seminář SCHP 24. března 2004 v Průhonicích
- velmi obtížná možnost získat do odvětví komerční úvěry – na to je vázána možnost čerpat prostředky ze strukturálních fondů
- úroveň cen za jatečná prasata - velmi nízká úroveň za rok 2003 a nejnižší úroveň ve srovnání s okolními státy za I. Q 2004

OBLAST ŠLECHTĚNÍ

SCHP byl v roce 1994 pověřen Mze ČR vedením plemenné knihy. Spolu s tím započal modernizovat vlastní šlechtitelský program tak, aby byl konkurenceschopný ať již k firemním programům (PIC, France Hylerid, aj.), tak k progresivním národním programům (Dánsko, Francie, aj). Není předmětem mého vystoupení vypočítávat všechna opatření, která byla v uplynulém období v tomto směru v praxi zrealizována. Skutečnost však je, že konkurenceschopného stavu je dosahováno – viz. publikace SCHP – Ing. Pražáka, CSc.

Další rozvoj programu naráží na některé limity, bez jejichž řešení bude obtížné dosáhnout vytýčených cílů, zejména v oblasti reprodukce u mateřských plemen. Jde především o technologickou a kapacitní úroveň chovů, které tvoří těžiště šlechtitelského programu. Současná struktura je tvořena především malochovy, řada stájí pochází z padesátých až sedmdesátých let a ani zdaleka neodpovídají technologickému pokroku a požadavkům dnešní doby. Je skutečností, že v těchto chovech začínají vznikat problémy :

- s používáním moderních stávajících metod, které vyžadují větší soubory v reálném čase
- jde převážně o zastaralé budovy i technologie, kde se pracuje v kontinuálním provozu. To nevytváří podmínky pro turnusový provoz s důkladnou dezinfekcí a nevytváří podmínky pro realizaci a manifestaci genotypů.
- jsou problémy v případě požadavku na naskladnění větších kapacit rozmnožovacích i užitkových chovů. Malochovy nejsou schopny připravit velké a vyrovnané kolekce prasniček dle přání odběratele.

SCHP se touto problematikou již delší dobu zabýval a přijal koncepci budování nukleových šlechtitelských chovů pro 21. století.

Naším cílem je v rozmezí let 2005 – 2008 vybudovat 8 – 10 rovných chovů o kapacitě 300 – 500 prasnic, prostorově rozmístěných po území Čech a Moravy. Pro výstavbu bychom chtěli využít strukturálních fondů, zejména operačního programu. Vzhledem k obtížné situaci při získávání úvěru bude nezbytné na základě doporučení SCHP poskytnou na tyto vybrané investice garanci bankovního úvěru od PGRLF nejméně na 70 %. Věříme, že najdeme pochopení u kompetentních orgánů a osob a budeme schopni naše plány realizovat.

Tabulka č. 1: Spotřeba vepřového masa v r. 2001

Stát	Spotřeba vepřového masa (kg/ obyvatele a rok)
Španělsko	66,1
Dánsko	64,1
Rakousko	59,5
Německo	53,3
Portugalsko	46,4
Belgie	43,5
Holandsko	40,7
Itálie	36,9
Maďarsko	59,8
Polsko	47,2
Slovinsko	42,6
ČR	41,2
EU 15	43,9
KZ 10	39,1

Kontaktní adresa:

Svaz chovatelů prasat v Čechách a na Moravě

U topíren 2

170 41 Praha 7, ČR

tel.: 581 666 157

fax: 581 626 093

e-mail: hajda@schpcm.cz

<http://www.schpcm.cz>